

залишатиметься рішенням кожного особисто, незважаючи на серйозні розбіжності серед людей. В сучасній Україні, право свободи світогляду та віросповідання вважається одним із основних конституційних прав людини та громадянина. Це право закріплено в Конституції України, Законі України «Про свободу совісті та релігійні організації» та в інших нормативно-правових актах, які забезпечують реалізацію та сприяють розвитку свободи світогляду і віросповідання, гарантують захист прав віруючих та релігійних організацій і таким чином перешкоджають виникненню конфліктів, що мають пряме відношення до питань релігії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кривич М.О. Правові гарантії свободи совісті в Україні. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Вип. 402: Правознавство. Чернівці, 2007. С. 30-36.
3. Кримінальний кодекс України від 05. квітня 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради*. 2001. № 25-26. Ст.131.
4. Мінка П. П. Теоретико-правова природа поняття «свобода совісті». *Право і суспільство*. 2009. № 3. С. 23-28.
5. Про свободу совісті та релігійні організації: Закон України від 23.04.1991 № 987-XII. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12> (дата звернення 25.04.2020 р.)
6. Рабінович П. М. Право людини на свободу віровизнання та проблеми його державного забезпечення. *Свобода віровизнання. Церква і держава в Україні*: Матер. міжнар. наук. конф. К., 1996. С. 179-183.
7. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п'ятої статті 21 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) від 8 вересня 2016 року № 6-рп/2016. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-16> (дата звернення 25.04.2020 р.)
8. Савчак А.В. Конституційні права і свободи людини в поглядах Станіслава Дністрянського. *Вісник Львівського університету*. Серія юридична. 2004. № 39. С. 181-186.

О.В.Зеленюх

асистент кафедри кримінального права і процесу
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

П.П. Варвашевич

студент 4 курсу
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА ПРИВАТНІСТЬ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Нормами міжнародних договорів встановлюється заборона втручання органів державної влади у приватне життя та спілкування осіб. Так, ст. 8 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод гарантує кожному право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції та встановлює заборону для органів державної влади на таке втручання окрім випадків, які зумовлені забезпеченням національної та громадської безпеки, економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.

Дотримання права особи на повагу до приватного та сімейного життя гарантується кожному також і Конституцією України. Відповідно до ст. 31 Конституції України «кожному гарантується

таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Винятки можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо» [1].

Ці конституційні положення законодавець закріпив й у п. 7 ч. 1 ст. 7 КПК України серед загальних засад кримінального провадження, зокрема, передбачена й таємниця спілкування. Ця засада кримінального провадження гарантує право на приватне життя. Приватність листування, електронної пошти, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, а також інші види приватних комунікацій – основні складові цього права. Зміст вказаної засади розкривається у ст. 14 КПК України, відповідно до якої «під час кримінального провадження кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, інших форм спілкування. Втручання у таємницю спілкування можливе лише на підставі судового рішення у випадках, передбачених цим Кодексом, з метою виявлення та запобігання тяжкому чи особливо тяжкому злочину, встановлення його обставин, особи, яка вчинила злочин, якщо в інший спосіб неможливо досягти цієї мети. Інформація, отримана внаслідок втручання у спілкування, не може бути використана інакше як для вирішення завдань кримінального провадження» [2].

Згідно із ч. 3 ст. 258 КПК України *спілкуванням* є передання інформації у будь-якій формі від однієї особи до іншої безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу. Спілкування є приватним, якщо інформація передається та зберігається за таких фізичних чи юридичних умов, при яких учасники спілкування можуть розраховувати на захист інформації від втручання інших осіб [2].

Необхідними ознаками приватності спілкування є передбачені законом та/або здоровим глуздом умови, за яких учасники спілкування мають достатні підстави вважати (можуть обґрунтовано розраховувати на те), що зміст їх спілкування у цей час залишається в таємниці для сторонніх осіб (наприклад, розмова у житлі особи, зміст відправленого поштою листа тощо) [4, с. 503].

Гарантія недоторканності повинна поширюватися і на такі види повідомлень як листи, які передаються через кур'єра, друзів, знайомих, інформацію, що отримується відомчим шляхом.

Тобто, у даному випадку приватність спілкування – захист від незаконного втручання з боку сторонніх осіб до змісту інформації, а також можливість вільно обмінюватись індивідуальними повідомленнями.

Для дотримання приватного спілкування необхідні фізичні та юридичні умови. У науці кримінального процесу зазначається, що «фізичними умовами дотримання приватного спілкування є обране особою місце, час та форма здійснення спілкування (вербальна, письмова, графічна та ін.), форма обміну інформації (безпосередня або опосередкована, тобто: листами, бандеролями, телеграммами, контейнерами та ін.; із застосуванням технічних засобів дротового та бездротового зв'язку та ін.). Під юридичними умовами дотримання приватного спілкування можна розуміти наявність підстав згідно з чинним законодавством України, а також наявність угоди між фізичною та юридичною особою, яка надає послуги телекомунікаційного та поштового зв'язку» [3, с. 525].

Особа, використовуючи телекомунікаційні або поштові послуги, довіряє провайдерам телекомунікації чи операторам поштового зв'язку не конкретно зміст відправлень або повідомлень, а лише передачу кореспонденції або технічне забезпечення обміном інформацією. Через те, законодавець й покладає обов'язок зберігання таємниці листування та телефонних розмов на суб'єктів телекомунікації та суб'єктів, які надають послуги поштового зв'язку.

Так, відповідно до ст. 3 Закону України «Про поштовий зв'язок» однією з основних засад діяльності у сфері надання послуг поштового зв'язку є захист інтересів користувачів у сфері надання послуг поштового зв'язку. Ст. 6 цього Закону передбачає, що таємниця поштових відправлень, електронних повідомлень, які пересилаються (передаються) засобами зв'язку, гарантується Конституцією та законодавством України. Виймка та огляд письмової кореспонденції, одержання будь-яких довідок щодо них заборонено, крім випадків, визначених законом.

Згідно із ч. 4 ст. 258 КПК України втручанням у приватне спілкування є доступ до змісту спілкування за умов, якщо учасники спілкування мають достатні підстави вважати, що спілкування є приватним. Різновидами цього є втручання є: аудіо-, відеоконтроль особи; арешт, огляд і виймка кореспонденції; зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; зняття інформації з електронних інформаційних систем. Втручання у приватне спілкування захисника, священнослужителя з підозрюваним, обвинуваченим, засудженим, виправданим заборонене [2].

Регулювання Конституцією України та Кримінальним процесуальним кодексом України судового порядку прийняття рішення про втручання в приватне спілкування відповідає європейським стандартам в галузі прав людини. У рішенні по справі «Класс та інші проти Федеративної Республіки Німеччини» [5] ЄСПЛ підкреслив, що принцип верховенства права має на увазі, що втручання органів виконавчої влади у права людини має підлягати ефективному нагляду, який, як правило, повинна забезпечувати судова влада. Щонайменше це має бути судовий нагляд, який найкращим чином забезпечує гарантії незалежності, безсторонності та належної правової процедури.

Отже, таємниця спілкування займає чільне місце серед загальних засад кримінального провадження. Цей інститут охоплює широке коло досить різномірних суспільних відносин, що виникають у різних сферах діяльності особистості, суспільства і держави. Попередження будь-якого можливого порушення таємниці спілкування, контроль за її дотриманням, готовність реагувати на можливе порушення – запорука підтримки стану безперешкодного здійснення цього права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. №30. Ст.141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від від 13.04.2012 № 4651-VI. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 27.04.2020 р.)
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Від. ред.: С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. Х.: Одиссей, 2013. 1104 с.
4. Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року /За ред. О.А.Банчука, Р.О.Куйбіди, М.І.Хавронюка. Х.: Фактор, 2013. 1072 с.
5. Справа «Класс та інші проти Федеративної Республіки Німеччини». Рішення Європейського суду з прав людини. Практика Європейського суду з прав людини. Рішення. Коментарі. 2002. №4. С.93-125.

О. В. Зеленох
асистент кафедри
кримінального права і процесу
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»
В. О. Колякіна
студентка групи ПВ-36
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

МІСЦЕ ЦИФРОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У КЛАСИФІКАЦІЇ ДОКАЗІВ В КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРАВІ

Кримінальне провадження є особливим видом державно-владної діяльності, яке має свої особливості та специфіку. Особливо ця специфіка проявляється при науковому дослідженні доказів. Сьогодні разом з науковим прогресом і розвитком технологій законодавець бере до уваги нові технології, в їх числі і цифрову інформацію. Жодна людина не уявляє своє життя без гаджетів. Важко переоцінити їх важливість у діяльності людей в будь-яких сферах, тому цифрова інформація, яка переважно міститься в гаджетах є важливою для кримінального провадження. Особливістю також є те, що цифрова інформація має нематеріальну природу, тому досі в світі юриспруденції стоїть питання чи варто її відносити до речових доказів або необхідно виокремити.

Речові докази як категорія можуть об'єднувати в собі програмне забезпечення, файли з даними і без, аудіозаписи, відеозаписи тощо. Їх джерелом і формою існування є засоби цифрової